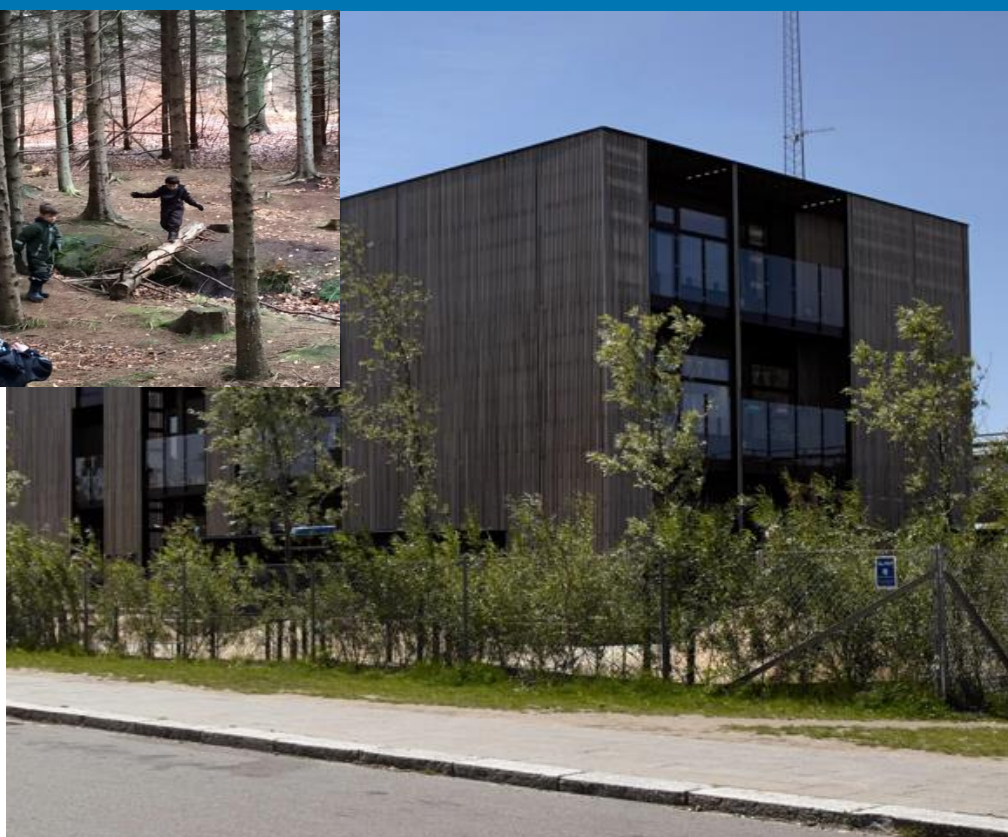
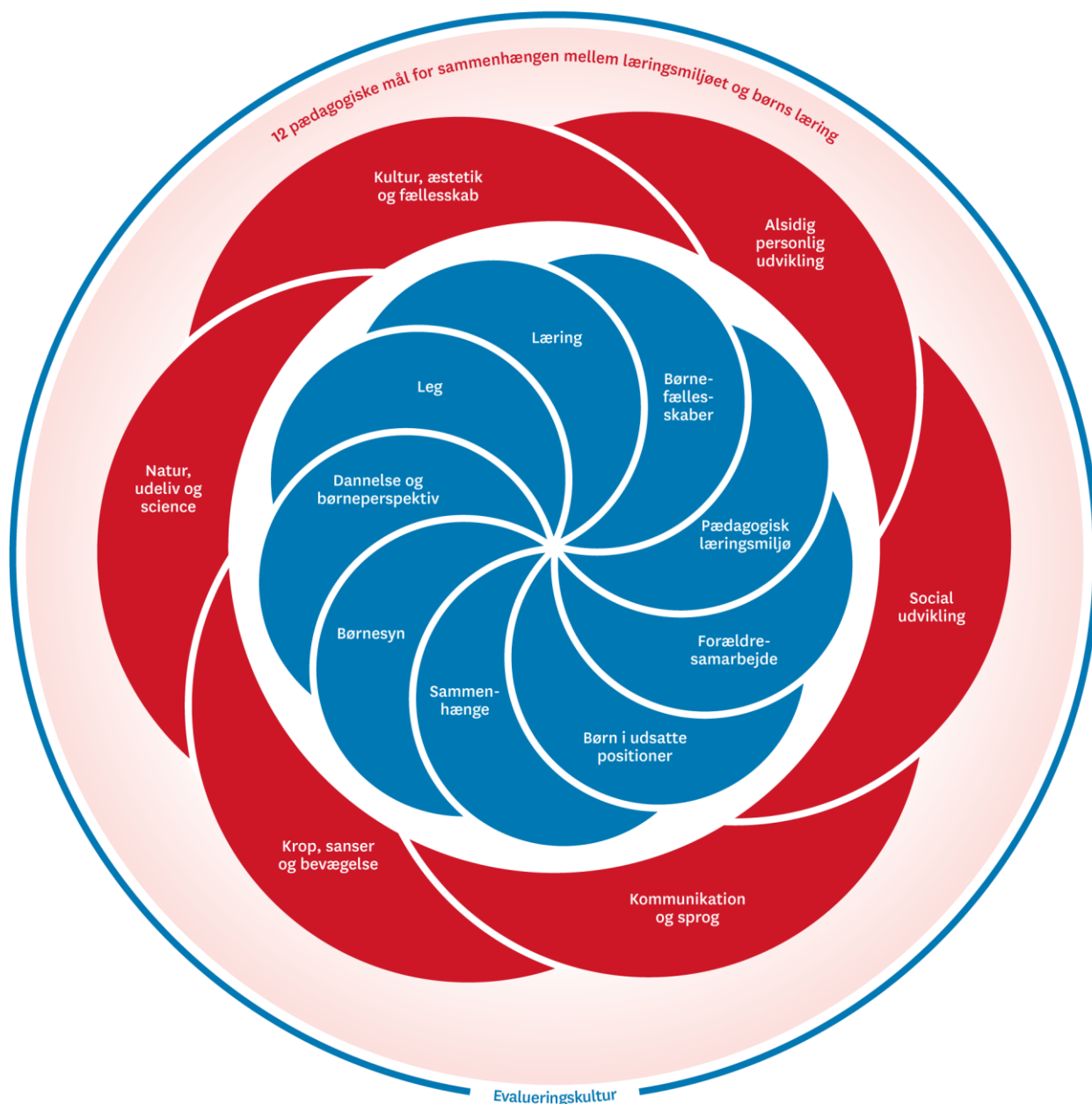

Pædagogisk læreplan for Stjernehimlen 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Denne pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede

formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Hvem er vi?

Præsentation af Stjernehimlen

Stjernehimlen, er en integreret institution normeret til 264 børn, bestående af en vuggestueafdeling og en børnehaveafdeling. Børnehaven er fordelt på tre matrikler inklusiv en tilknyttet udflytterdel. Stjernehimlen har to pædagogiske ledere, der arbejder sammen i et team. Alt hvad der drejer sig om pædagogisk udvikling ses som et fælles anliggende for de to afdelinger, da Stjernehimlen er én institution, og der derfor arbejdes ud fra de samme pædagogiske værdier og retningslinjer i hele huset. Personaleledelsesmæssigt er den ene pædagogiske leder tilknyttet vuggestuen, mens den anden leder er tilknyttet børnehavens personale.

Enhedens formål er at tilbyde dagtilbud jfr. § 7, fritidshjemstilbud jfr. § 45 og klubtilbud jfr. § 65 for børn/unge i alderen 0 - 6 år jfr. dagtilbudsloven. Stjernehimlen har sit virke inden for normalområdet.

Formålet er at tilbyde dagpasning for børn i alderen 0-6 år samt at:

- sikre en alsidig personlighedsdannelse med barnets egen aktivitet som udgangspunkt
- støtte det enkelte barn, så det kan og tør udforske omgivelserne, tage initiativer, og indgå i samspil med de øvrige børn og voksne i gruppen
- gøre børnene aktive deltagende i de daglige gøremål, at børnene lærer grundlæggende færdigheder, og kan hjælpe og bruge hinanden, og derved udvikle og styrke deres selvværd.

Institutionen arbejder ud fra den nationale lovgivning om læreplaner, og arbejder derfor ud fra de 6 læreplanstemaer: *Kultur og æstetik, Alsidig personlig udvikling, Social udvikling, Kommunikation og sprog, Krop, sanser og bevægelse og Natur, udeliv og science*. Læreplanstemaerne skal ikke ses som adskilte, men derimod som komplementære i arbejdet med at opstille det pædagogiske læringsmiljø.

Regionalt arbejder vi som en del af Københavns kommune efter Børne- og Ungdomsforvaltningens pejlemærker:

- Sociale relationer - Positiv voksen kontakt hver dag.
- Inklusion og fællesskab – Børne og ungefællesskaber til alle.
- Sprogindsatsen – Muligheder gennem sprog.
- Forældresamarbejde – Forældrepartnerskab.
- Sammenhæng – også i overgange
- Krav om refleksion og metodisk systematik i pædagogisk praksis.

Pædagogisk grundlag

”Denne pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Vores pædagogiske holdning bygger på et humanistisk menneskesyn: Vi mener, at barnet er et socialt væsen, som selv kan og vil, og som har en indbygget lyst til at udforske sig selv omverdenen. Barnet udvikler sig og lærer primært gennem leg og samspil med andre børn, og med nærværende og anerkendende voksne. Da legen er helt central for barnets udvikling planlægger vi kontinuerligt det pædagogiske miljø ud fra en legende tilgang. For at udvikle og understøtte barnets leg er det vigtigt at personalet er deltagende i legen. Derfor vil en beskrivelse af en formiddagsaktivitet hos os ofte være: Disse 8 børn legede købmand/familieleg/superhelteleg på stuen med Bente.

For barnet sker der en utrolig udvikling i de tidlige år. Barnet lærer forskellige motoriske færdigheder, det lærer at kommunikerer og udvikler sine sociale kompetencer ved at indgå i en gruppe. Barnet udvikler endvidere koncentration, empati og omsorg. Men det er ikke en naturlov at alt dette forgår hensigtsmæssigt for barnets trivsel, derfor ser vi det som vores fornemmeste opgave at udvikle et miljø bestående af åbne fællesskaber, hvor det ikke er køn, baggrund, etnicitet eller andet der giver adgang til fællesskabet, men blot det at være til stede og bidrage med det man kan.

Vores mål er, at børnene gennem deres dannelsesproces opnår at blive sunde, alsidige, sociale, handlekraftige, modige, kreative, reflekterende og selvbevidste personligheder, der oplever livsglæde, lærelyst og ser mening og sammenhæng i tilværelsen.

Vi vil give børnene erfaringer og kundskaber, der gør dem i stand til at tænke og handle selvstændigt ud fra et demokratisk, ligeværdigt og ligestillet menneskesyn. De skal styrkes i at træffe sunde valg og udvikle sunde vaner. De skal møde udfordringer, der stimulerer dem fysisk, psykisk og æstetisk. De skal få viden om og forståelse for menneskelige og kulturelle værdier og personlige erfaringer med disse. Endelig skal børnene opleve at være selvbestemmende, medbestemmende og medansvarlige i fællesskaberne i institutionen. I denne sammenhæng er det vigtigt, at inddrage barnets perspektiv, ved f.eks. at planlægge lege eller aktiviteter ud fra børnenes forslag og interesser, samt at *lytte* til børnene når de forsøger at kommunikerer noget til os som vi måske ikke har taget højde for eller har planlagt.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Da udgangspunktet for barnets læring er leg, tilrettelægger vi miljøerne i institutionen så der er plads til forskelligartede lege og aktiviteter. Dagen veksler mellem vokseninitierede aktiviteter der kan være kreative aktiviteter, ture eller lege i mindre grupper og børnenes egen frie udfoldelse. At børnene er de igangsættende, behøver ikke at betyde, at personalet ikke deltager. Ofte må vi som voksne gerne være med i legene, især hvis vi har noget nyt og spændende at bidrage med. Om formiddagen er børnene som grundregel delt op i mindre grupper (4 børn og en voksen i vuggestuen og 7-8 børn og en voksen i børnehaven). Det er i disse grupper at leg og aktiviteter udfolder sig om formiddagen. Når vi danner grupperne, har vi en række pædagogiske overvejelser omkring sammensætning af børnene ud fra et ideal om mangfoldige og relevante grupper. Vi støtter endvidere op om de venskaber og grupperinger som børnene selv danner, samtidig med at vi guider i at åbne fællesskaber op, så alle børn har adgang til forskellige børnefællesskaber i løbet af dagen. I vores planlægning er vi orienteret omkring processer. En aktivitet der udmønter sig i et produkt, som f.eks. et maleri, besidder ikke i sig selv en større pædagogisk kvalitet end f.eks. leg med biler på stuen. Det hele er en del af vejen til det endelige mål. På sammen måde, ser vi det som vi tilbyder indenfor institutionens 4 vægge, som lige så værdifuldt som det vi tilbyder når vi er på ture. Vi har med andre ord ikke en hierarkisk forestilling om de forskelligartede lege og aktiviteter, der finder sted i løbet af dagen, ugen og året. Det hele skal være til stede på relevant vis for at skabe et godt læringsmiljø. I samme ånd har vi stort fokus på dagens rutiner som relevante rum for pædagogisk og relationelt arbejde. Vores grundholdning er at 'Sammen med de pædagogiske tilrettelagte aktiviteter og børnenes legekultur udgør de pædagogiske rutiner de vigtigste livs- og læringsrum i institutionen.' (Mortensen og Næsby, 2019). Vi ser derfor ikke borddækning, håndvask, af- og på -klædning, oprydning mv. som fortrinsvist praktiske begivenheder. Derimod ser vi dagens rutiner som oplagte rum til dialog, læring af enhver art og dannelse. Rutinesituationer kan lige såvel være genstand for planlægning og efterfølgende evaluering som et projekt om dyr. Et dårligt tilrettelagt eller udført projekt har en slutdato, hvorimod rutinerne er gennemgående for barnets institutionsliv. Det er derfor yderst vigtigt, at rutinesituationer betragtes på linje med det øvrige læringsmiljø. I vores arbejde med rutinerne er vi, med

inspiration fra Berit Bae, opmærksomme på om vi tilbyder trange eller åbne samspilsmønstre, hvor målet selvfølgelig er at tilbyde åbne og udviklingsoptimerende samspilsmønstre.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vor grundlæggende holdning i Stjernehimlen er, at børn, ansatte har indflydelse og forældre skal inddrages. Vi skal være åbne for meninger og ideer, og respektere den enkelte persons værdier og kultur. Vor forventning er, at vi bliver mødt med samme åbenhed og respekt. Dette er nødvendigt for at udføre vor væsentligste opgave: at give børnene en god tid i enheden.

Samarbejdet med forældregruppen starter allerede inden barnet er begyndt. Vi prioriterer rundvisninger for kommende, og måske kommende forældre højt både tidsmæssigt og indholdsmæssigt. I denne sammenhæng beskriver vi vores overvejelser og værdier der ligger til grund for det pædagogiske arbejde i institutionen.

Vi har et aktivt forældreråd, der følger med i institutions indsatsområder og pædagogiske udvikling, samt gerne giver en hånd med når der skal laves kaffe til større arrangementer. I klyngen er der endvidere en forældrebestyrelse hvor vi er repræsenteret. Vi tilbyder forældrene samtaler omkring deres barns udvikling og trivsel, både skemalagt og efter behov, og vi prioriterer afholdelsen af opfølgende samtaler, så mange der er behov for.

I Stjernehimlen afholder vi to forældremøder om året. Desuden afholdes der årligt et forældremøde for hele klyngens forældre, hvor vi inviterer en relevant oplægsholder til at give et foredrag der kan have interesse for forældre til førskolebørn.

Når vi opstarter temaer, bliver overvejelser og mål for temaet beskrevet på Kbh Barn. På denne måde kan den enkelte familie støtte op om barnets læring i forbindelse med temaet. Dagens gang beskrives ligeledes via dagbogsopslag på Kbh Barn. I den daglige dialog med forældre, er personalet endvidere opmærksomme på at formidle de interesser som barnet udviser i institutionen. Dette er endnu en måde at give den enkelte familie mulighed for at understøtte barnets læring.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vi arbejder ud fra en antagelse om, at alle mennesker kan befinde sig i en udsat position i visse kontekster. De færreste trives som udgangspunkt lige godt i alle sammenhænge og aktiviteter, og det er vores opgave at tilrettelægge et miljø der favner bredest muligt. Hvis et barn ikke trives ved f.eks. samling, er det ikke barnet der er bærer af udfordringen, men derimod os, der må se på at tilrettelægge miljøet så det er hensigtsmæssigt for alle. Ved at analysere det pædagogiske miljø, arbejder vi kontinuerligt på at undgå ekskluderende processer, både internt i børnegrupperne og de af personalet planlagte grupper. Vi anlægger et ressourcensyn på det enkelte barn og behandler derfor alle børn ens og forskelligt på samme tid.

I planlægningen af det pædagogiske miljø, tages der højde for børn i udsatte positioner f.eks. I forbindelse med gruppedannelse, størrelsen af gruppen, de aktiviteter der tilbydes mv.

Vi benytter redskabet TOBI 2 gange årligt til hjælp til at afdække hver enkelt barns trivsel. I tilfælde af at et barn befinder sig i en udsat position i et længere tidsrum og generelt mistrives, udarbejder vi i samarbejde med barnets forældre en plan for, hvordan vi ved at justere i det pædagogiske miljø kan få barnet til at trives igen. Vi har ansat en intern ressourcepædagog, hvis jobbeskrivelse er at sparre og vejlede stuerne personale samt at hjælpe med organisering og udvikling af det pædagogiske miljø. Hvis et barn ikke trives, vil personalet typisk henvende sig til ressourcepædagogen og sammen med hende og barnets forældre finde ud af, hvad næste skridt kan være. Vi benytter os desuden af det tværprofessionelle samarbejde i forvaltningen, der består af logopæd., psykolog, støttepædagog og institutionsrådgiver.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I arbejdet med de ældste børnehavebørn arbejder vi ud fra den viden der er på området omkring hvad børn skal kunne, for få den bedst mulige overgang til skole og SFO. Der er enighed om, at børn skal opøve robusthed, samt kunne fordybe sig i leg og læring, kunne indgå i fællesskaber, kunne være vedholdende og i stand til at modtage en kollektiv besked. (Mortensen og Næsby, 2017). Desuden er barnets sproglig udvikling central, da det at kunne udtrykke sig og kommunikere alderssvarende, ses som endnu et vigtigt parameter for en positiv skolestart. (Mortensen og Næsby, 2017). Der er en del debat om hvorvidt fag-faglige kompetencer som at kunne tal og bogstaver er vigtigt i forbindelse med skolestart (Mortensen og Næsby, 2017), vi underkender ikke børns naturlige nysgerrighed for tal og bogstaver, men i vores fokus vejer de sociale kompetencer tungest i arbejdet med at støtte børnenes udvikling frem til skolestart. Vores mål er at alle børn vi sender videre i deres liv, besidder et stærkt sind i en sund krop.

Lovgivning:

Den danske lovgivning giver ikke konkrete mål for, hvad vores børn skal kunne inden skolestart. Dog er det klart formuleret, at daginstitutioner skal arbejde med overgange, og i samarbejde med barnets forældre, skabe den bedst mulige overgang fra børnehaven, til SFO og skole (samme fokus er der i Københavns kommunes pejlemærker.) **Helt konkret går det ud på, at der i Stjernehimlen, skal skabes meningsfulde sammenhænge for børnene i deres vej gennem institutions- og skolelivet.**

Forskning:

Viden fra nyere forskning viser os, at en målrettet indsats, hvor overgangen til skolen er i fokus, ikke kun vil hjælpe børnene i skiftet til 0.klasse, men også øge deres chancer for at klare sig godt i skolen, samt deres chancer for at gennemføre en uddannelse senere i livet. Det handler om, at det pædagogiske arbejde i Storegruppen ses som en støtte for børnene i deres dannelsesrejse, og ikke som et afgrænset tidsrum i deres liv. Storegruppen skal tænkes som et led i et langt (ud)dannelsesforløb, hvor positive overgange har betydning for chanceligheden til, at børnene får for et godt liv med mange muligheder.

Skoleforberedende arbejde handler altså ikke om at flytte skolen ned i børnehaven, men om at forberede børnene på det der venter, og derved chanceligheden og mulighederne på sigt.

I arbejdet med at navigere i den beskrevne viden om overgang til skole, har vi i Stjernehimlen valgt følgende tilgang.

HVORNÅR VED VI OM BARNET ER KLAR TIL SKOLE?

Alle børn er forskellige, og nedenstående skal betragtes som generelle retningslinjer, vi kan bruge i vores arbejde med storegruppe børnene.

Det er altså **ikke** en tjekliste, men et oprids af kompetencer, vi er på udkig efter og særligt støtter op om, det sidste år som børnehavebarn. Hvis vores børn besidder disse kompetencer nogenlunde, vil det have gode chancer for at falde til i skolen, få nye kammerater, lære den nye ramme at kende, samt koncentrere sig om det faglige.

- Har barnet forståelse for og agerer i et forpligtende fællesskab?
- Kan barnet aflæse følelser, hos sig selv og hos andre?
- Kan barnet sætte grænser for sig selv og respektere andres grænser?
- Kan barnet vente på tur
- Udviser barnet evne til at hjælpe andre?
- Kan barnet forhandle, lytte, gå på kompromis og sige pyt?
- Kan barnet afkode situationer og indgå i gruppens planer?
- Tør barnet at byde ind og udtrykke med egne ideer?
- Er barnet klar til nye udfordringer?
- Kan barnet modtage og forstå en fælles besked?
- Er barnet nysgerrig og ivrig efter at lære nyt?
- Viser barnet interesse for bogstaver og tal, samt farver og former?
- Kan barnet koncentrere sig nogenlunde i 15 – 20 minutter, fx ved højtlesning?
- Er barnet opmærksom på og kan honorere fysiske behov, fx toiletbesøg, kulde og varme?
- Er barnet selvhjulpent, tøj, styr på sine ting og toiletbesøg?
- Kan barnet holde på en blyant, bruge en saks, ol?
- Kan barnet stå på et ben, hinke, kaste, gribe og cykle?
- Kan barnet gøre sig forståelig sprogligt?
- Kan barnet kommunikere med børn og voksne i en sund kommunikations stil?
- Har barnet et stort og varieret ordforråd?
- Kan barnet genfortælle en oplevelse eller en historie fra en bog?
- Kender barnet til forskellige børnesange, rim og remser?
- Kan barnet navigere i trafikken (sammen med en voksen)?
- Har barnet en fornemmelse af tid – dagens gang, ugens gang, årets gang?

Vi skaber rum og mulighed for at udvikle de ovenstående kompetencer med følgende tiltag og aktiviteter:

- Længerevarende projekter, hvor medbestemmelsen i børnegruppen er i fokus, på tværs af de tre stuer, i små og store grupper.
- Ture ud af huset, med destinationer der ligger længere væk ude i den store verden. Børnene inddrages i højere grad i planlægningen af disse ture.
- Vi leger flere samarbejdslege og regellege, hvor man skiftes til at forklare reglerne for hinanden.
- Børnene får hjemmeopgaver; tag en ting du er særligt optaget af med i institutionen og fortæl om den.
- Store hjælpere; de store planlægger, forbereder og introducerer de mindre børn i lege og aktiviteter; skattejagt, stopdans, teater eller lignende.
- Snak og teater omkring følelser og venskaber, samt i fællesskab finde materialer der omhandler emnet.

Om arbejdet med overgangen til SFO og skole:

Vi indgår i samarbejdet "Stærkt samarbejde" med Peder Lykke skolen, hvor der et par gange om året er fælles aktiviteter, som f.eks. skolens juleteater som vi inviteres til. Det er endvidere en del af samarbejdet med Peder Lykke, at vi i efteråret får en overordnet tilbagemelding på, hvordan opstarten for 'vores' børn har været. Børnene fra Stjernehimlen spredes på mange forskellige skoler, og skolerne/SFO'erne har

forskellig praksis i forhold til opstart. Nogle kommer på besøg i børnehaven for at møde de kommende skolebørn, andre har tilbud om, at vi kan besøge dem. Vi prioriterer disse invitationer.

Vi taler om børnenes egne tanker om det at gå i skole og på SFO og udarbejder spørgsmål sammen med børnene, som vi søger vi svar på. Derudover vil vi invitere en af børnehavens tidligere børn til at komme og vise sin skoletaske, sin madkasse og fortælle om skolelivet.

Vi udarbejder overgangsskemaer på alle børn, og afholder forældresamtaler med henblik på kommende skolestart. Når det skønnes nødvendigt, deltager vi ved mundtlige overleveringer på skolen sammen med barnets forældre.

I 2020/2021, arbejder vi med storbørns børnene i 2'ern *forsøgsvis* besøger alle skoler og SFO'er, hvor de enkelte børn skal gå og dokumenterer besøget med et foto til en fælles fotovæg.

Vuggestue til børnehaven:

Vi ser overgangen fra vuggestuen til børnehaven som en længerevarende proces. Vi starter en fælles opmærksomhed og samarbejde på tværs af afdelingerne ca. to måneder før dagen, hvor barnet starter i børnehaven. Det er vuggestuen, der kontakter børnehaven og første besøg aftales.

Børnehavestuen udpeger en primærvoksen til at tage imod barnet. Børnene på modtagerstuen, er inden det første besøg, blevet inddraget i ankomsten af det nye barn på følgende vis; Til morgensamling fortæller personalet, at der kommer en ny ven til stuen. Der udvælges "velkomstvenner" blandt børnene på stuen.

Herefter besøger børnehavens primærvoksen og velkomstvennerne det kommende børnehavebarn, i de vant rammer i vuggestuen, to gange inden for første måned.

Børnehaven afleverer et gruppebillede og et velkomstbrev i vuggestuen på det første besøg.

Efter de to første besøg skifter besøgs mønsteret således, at det er barnet, der kommer på besøg i den nye børnehavegruppe. Frekvensen af besøgene intensiveres de sidste fire uger med mulighed for, at barnet deltager i måltider og aktiviteter. Der skal minimum være to til tre besøg om ugen.

Det er børnehaven, der laver en oversigt over mulige besøgsdage. Vuggestuen meddeler hvilke af de givne dage, de kommer. Disse dage oplyses til forældrene.

Vuggestuen planlægger og indkalder børnehaven og forældre til et overleveringsmøde så vidt muligt i den sidste uge inden overgangsdagen. Her fremlægger vuggestuen handleplan fra KBH-medarbejder. Møderne er af 30 minutters varighed og ligger i middagsstunden. Efter mødet deles handleplanen i KBH-medarbejder med forældrene.

For børn i udsatte positioner, gælder det, at personalet på de to stuer arbejder intenst sammen om overlevering af nødvendige oplysninger og deltagelse i relevante netværksmøde før og efter barnets start på den nye stue.

Det er i Stjernehimlen grundlæggende, at al information om børnene der videregives, både til interne og eksterne, altid er drøftet med børnenes forældre inden.

For forældrene

Forældrene har en sekundær rolle i overgangsperioden. Konkret betyder det, at det er personalets samarbejde, med gensidige besøg i en forlænget periode, der gør barnet klar til den endelige overgang. Det skal præciseres, at forældrene stadig skal stå til rådighed, hvis barnet mod forventning har det svært med overgangen til børnehave. Det er stadigvæk vigtigt at give barnet korte dage i starten, og i det hele taget stå standby de første ca. 14 dage i børnehaven.

Det kan være nødvendigt at forældrene afsætter første dag i børnehaven, det er en vurderingssag fra barn til barn.

Der afholdes to informationsmøder om overgangen til børnehave om året i februar og september. Der er ingen tilmeldingspligt. Ledelsen og minimum en børnehaverepræsentant fra hver matrikel er til stede.

Den sidste dag i vuggestuen markeres med en lille afskedsfest på stuen.

På første dag i den nye tilværelse, står børnehaven klar med velkomstskilt og garderobe for at markere velkomsten. I de første uger, er børnehavepersonalets særlige opmærksomhed at hjælpe de nye børn ind i legerelationer og evt. at lave genbesøg af den gamle vuggestuegruppe, hvis behovet skulle opstå.

Børn fra andre institutioner, anbefaler vi et til tre besøg før start. Afgivende institutioner er meget velkomne i denne tid. Disse børn må nødvendigvis have mere forældrekontakt i de første dage. Der aftales fortsat mellem forældre og personale hvor lange dage barnet skal have mv.

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi benytter lokalområdet til tur ud i det blå og til at indsamle materialer og oplysninger. Hvis vi har et tema om køretøjer, er det f.eks. oplagt at gå til det lokale bibliotek og finde litteratur om køretøjer. Vi går måske til nærmeste store vej og tæller biler, eller kører et par stop med metroen. Når vi afholder vores årlige løb foregår det på Amager Fælled, der ligger lige rundt om hjørnet og det årlige cykelløb køres på den cykelsti der løber langs vores matrikler. Når DR koncertsalen indbyder til gratis koncerter deltager vi meget gerne. I det hele taget er det det lokale miljø vi arbejder i, når vi planlægger ture til støtte for vores temaer. Dels fordi det er vores antagelse, at det er godt for børnene at lære deres eget lokale område at kende, det område de en dag skal færdes i selv. Dels fordi vi ikke planlægger ture for at komme ud af institutionen, men fordi turene er en relevant del af det vi arbejder med. Fokus for vores ture er, udover det relevante tema, sprogudvikling, alsidig personlig udvikling, sammenhold og opmærksomhed på hinanden, grovmotorisk udvikling, fokus på naturfænomener og af og til stamina, hvis vi er kommet til at gå langt. Inden vi går på tur, har vi en række pædagogiske overvejelser omkring gruppedannelse og gruppestørrelse, mål for turen mv. Når børnene er små sidder de i klapvogne og oplever turen, når de bliver ældre går de på egne ben ud i verden.

Vi er igennem arbejdet med de nye styrkede læreplan, blevet optaget af hvordan vi mere hensigtsmæssigt kan inddrage lokalmiljøet i vores pædagogiske arbejde. Vi ser arbejdet med at inddrage lokalsamfundet som en del af læringsmiljøet som et klart udviklingspunkt i Stjernehimlen. Som det er nu, er det især den nærliggende bondegård og det lokale bibliotek, der kan se som vores tætteste samarbejdspartnere, men det er vores oplevelse at lokalmiljøet byder på meget mere. Vores kommende mål er at benytte bibliotekets service overfor daginstitutioner mere intensivt samt at åbne yderligere op for brugen af åbent dagtilbud og naturcenter Amager. Vi har desuden fundet inspiration til det fremtidige arbejde i nedenstående model.

Mål	Hvad er formålet med turen? Hvilke læreplanstemaer er der i fokus? Hvem af børnene skal med på turen og hvorfor?
Sted	Hvor skal turen gå hen?
Tid	Hvornår skal børnene på tur? Hvor længe vil turen vare?
Indhold	Hvad skal der ske på turen? Hvilke aktiviteter er der for børnene på turen og besøgsstedet?
Metoder	Hvordan gribes turen pædagogisk an?
Medier	Er der nogle bestemte materialer eller redskaber, som skal benyttes på turen?

(Mortensen og Næsby, 2017).

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi er i gang med en proces, hvor vi med hjælp af designer Susanne Staffeldt indretter afdelingerne efter et princip om at opdele rummene i legezoner, legemiljøer og legesteder. Ved at arbejde på denne måde, tydeliggøre vi over for børnene hvad man kan foretage sig hvor, samtidig med at selve indretningen er med til at regulere legens aktivitetsniveau og antallet af børn der kan deltage. Arbejdet med indretning er et af vores primære indsatsområder for 2019-2020, hvor det endelige mål er, at forbedre læringsmiljøet for børnene i Stjernehimlen.

Indretningen og brugen af de fysiske omgivelser i daginstitutionen har stor betydning for børnenes muligheder for at danne erfaringer, for at indgå i sociale relationer og lege, og dermed for børnenes generelle udvikling og trivsel. En forudsætning for at dette lykkes, er, at rum og indretning indgår i de pædagogiske overvejelser og valg man gør sig i daginstitutionen. Det betyder noget at rummene er indrettet med mulighed for, at alle børn kan finde aktiviteter og mulighed for leg svarende til alder, udviklingstrin og interesse. Endvidere betyder det noget for børns lege, venskaber, evne til at fordybe sig og koncentrere sig, at rummene er tydelige og afgrænsede. At der er noget at være sammen om; se på, lege med, snakke om, grine af, blive nysgerrige på osv.

Evnen til at være opmærksom og kunne koncentrere sig, er ikke noget som kommer af sig selv. Det er en færdighed som man skal lære ved megen øvelse, præcis som når man lærer at gå, tale og cykle. Fælles opmærksomhed finder sted, når to eller flere er sammen og fordybet om noget, eks. børn-børn eller børn-voksen. Den måde vi indretter os på i institutionen, er med til at skabe betingelserne (gode som dårlige) for at børnene kan udvikle deres evne til fælles opmærksomhed. F.eks. har det en betydning, hvordan børn og voksne er fordelt i rummet (gruppe størrelse), om der er meget uro/gennemgang/forstyrrelser, og om der er noget at lege med/være fælles om og blive inspireret af. Børn øver sig når de leger sammen. Men det er ikke alt som børn kan lære af hinanden. De voksne som omgiver barnet, har en særdeles afgørende betydning, i forhold til at støtte barnets læring og udvikling:

Når vi indretter vores rum i Stjernehimlen tager vi udgangspunkt i de fire overordnede zoner:

Zone 1: *Rum til større armbevægelser* – Steder hvor man kan bruge sin krop, hvor man f.eks. kan kravle, tumle, hoppe, bygge hule o.l.

Zone 2: *Rum hvor børn og voksne har aktiviteter med hinanden* – Steder hvor der er plads til voksen-initierede lege/aktiviteter, hvor man f.eks. kan male, spille spil, være kreativ o.l.

Zone 3: *Børnenes egne legesteder* – Steder hvor børnene kan lege uforstyrret i små grupper, hvor man f.eks. kan lege konstruktionslege, rollelege o.l.

Zone 4: *Det stille sted* – Steder hvor børnene kan trække sig og finde ro, hvor man f.eks. kan kigge i bøger/høre historie uden at blive forstyrret.

For at skabe et differentieret lege, -og læringsmiljø i institutionen, hvor børnene kan vælge forskellige typer af lege/aktivitetsniveau, skal alle fire zoner, så vidt det er muligt, være repræsenteret på stuerne. Desuden må man gøre sig overvejelser omkring, hvilke zoner det er hensigtsmæssigt at placere tæt på hinanden.

Indenfor de fire overordnede zoner, kan man have forskellige legesteder/opdelinger, så børnene kan lege uforstyrret i mindre grupper.

Eksempler på legemiljøer kan være:

"Købmandsforretning" – mad, penge/dankort, kasseapparat, indkøbskurv

"Restaurant" – kokkehuer, service, mad, bord/stole/dug/menukort

"Familieleg" – Dukker, hus, seng, rejsekort til metro, arbejde

"Konstruktionslege" – lego, klodser, landskaber, billeder man kan bygge efter/opgaver

"Hule" – tæpper, puder, borde, brædder

"Biltema" – bilbane, tankstation, vaskehal, autoværksted

"Byggeplads" – maskiner, klodser

"Under vandet" – Fisk, havfruer, krabber, dykker, skat osv.

Der foretages endvidere en kontinuerlig vurdering af børnemiljøet med hensyn til Indeklima;

kulde/varme, gennembræk, luftkvalitet og lugt gener, og Sikkerhed; fald, slag, underlag og flugtveje.

Vi arbejder desuden på at opdele vores legeplads på Nordre Digevej 2 i mindre zoner, der kan åbnes og lukkes efter bemanning og behov. På sigt vil vi undersøge det udendørs læringsmiljø ud fra Staffeldts principper, således at der bliver en sammenhæng i kvaliteten af det pædagogiske miljø ude og inde.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Den alsidige personlige udvikling går hånd i hånd med de øvrige læreplanstemaer, og vi kan ikke forestille os et tidspunkt på dagen hvor der ikke arbejdes med udvikling af barnets alsidige personlige udvikling på et eller andet plan. I arbejdet med barnets alsidige personlige udvikling stræber vi mod at barnet opnår følelse af selvværd og evne til at reflektere og handle. Vi beskriver evnerne som følelseskompetence, omsorgskompetence, samspilskompetence og handlekompetence.

Det er vores grundholdning at børn altid handler hensigtsmæssigt ud fra deres alder og inden for den ramme som de tilbydes. Derfor tilstræber vi at imødekomme barnets egne initiativer, samtidig med at vi supplerer og inspirerer til ny leg og aktivitet.

Vi anerkender barnets meninger, udtryk og følelser i dets læring om sig selv, andre og omverdenen. Vi arbejder kontinuerligt på at styrke relationen ikke alene børnene imellem, men i lige så høj grad mellem det pædagogiske personale og det enkelte barn, da der er forskningsmæssigt

grundlag i at antage at '...netop kvaliteten af interaktionen mellem voksen og barn er den mest betydningsfulde enkeltfaktor for barnets udbytte af læringsmiljøet.' (Mortensen og Næsby 2019). Børn er meget interesserede i at deltage i forskellige daglige gøremål, og vi opfordrer derfor barnet, alt efter alder og udvikling til selvhjulpethed. Når barnet deltager i dagens pædagogiske rutiner, så som borddækning og påklædning, får det mulighed for at øve sig, og samtidig giver det barnet en stærk følelse af at kunne selv. De pædagogiske rutiner er en central del af det pædagogiske læringsmiljø, hvorigennem barnet udvikler kompetence til at indgå i fællesskaber.

Vi vil give børnene mulighed for at:

- udvikle deres selvværd
- udvikle evnen til fordybelse, forundring, opmærksomhed, koncentration og eftertanke
- kunne skelne fantasi og virkelighed
- kunne give udtryk for egne behov, men også kunne tilsidesætte dem
- øve impuls kontrol
- indgå i tætte følelsesmæssige relationer til andre
- føle ansvar for sig selv og andre
- være trygge ved at navigere i hele afdelingen og have kendskab til alle afdelingens voksne
- føle sig betydningsfulde i gruppen
- håndtere konflikter samt overskue hvilken form for hjælp de eventuelt har brug for
- være rummelige - vigtigheden af at kunne rumme forskellighed.
- Have lyst og energi, være modig, udholdende og handlekraftig

Vi gør:

- Vi arbejder ud fra en anerkendende tilgang til barnet. For os betyder anerkendelse, at vi møder barnet som en ligestillet, der også skal gives plads til at udtrykke sit perspektiv.
- Aktiviteter og ture på tværs af stuerne, samarbejde mellem stuerne i afdelingerne og fælles arrangementer.
- Guider børnene i at få øje på og hjælpe hinanden.
- Opstiller overskuelige miljøer til leg og aktivitet.
- Hjælper børnene med at "lytte" til hinandens historier og sætte ord på børnenes følelser.
- Vi går bevidst ind og gør børnene opmærksomme på deres forskelligheder samt deres personlige grænser.
- Vi inddrager børnene i dagligdagens praktiske opgaver.
- Vi sikrer at alle børn har tæt kontakt til mindst en voksen i løbet af dagen.
- Vi hjælper børnene til at tage sig, få -men også vente på tur i gruppen.
- Danner lege- og aktivitets-grupper ud fra en ideal om mangfoldighed.

Social udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Barnets sociale udvikling er en integreret del af det pædagogiske arbejde i Stjernehimlen og kan ikke adskilles fra de øvrige læreplanstemaer.

Vi lægger vægt på at børnene hjælper hinanden i leg og i praktiske gøremål, for at understøtte og udvikle deres sociale kompetencer og give dem adgang til institutionens forskellige fællesskaber. Vi guider børnene i at se og høre hvad deres venner giver udtryk for når de er sammen, og understøtte på denne måde udvikling af empati.

Vores udgangspunkt er, at børnene har brug for at knytte tætte følelsesmæssige relationer i institutionen til både børn og personale. Derfor arbejde vi kontinuerligt på at skabe de bedst mulige miljøer til at etablere og vedligeholde tætte relationer.

Vi arbejde hen i mod at børnene skal kunne indgå i både store og små fællesskaber.

Hvert barn skal have mulighed for at bidrage aktivt til fællesskaber i institutionen på lige præcis sin særegne måde.

Børnene skal opleve at konflikter løses konstruktiv, hvilket vil sige, at alle involverede føler sig anerkendt og at børn og voksne sammen finder en løsning.

Vi hjælper og støtter børnene i den læreproces, det er at kunne løse uoverensstemmelser og konflikter. Vi præsenterer alternativer handlinger frem for at irettesætte barnet for en eventuel u hensigtsmæssig handling.

Vi vil give børnene mulighed for at:

- Trygt at kunne navigere i konflikter.
- Have tætte relationer til børn og personale.
- Udvikle empati.
- Udvikle samarbejdsevner.
- Kunne tage initiativ til leg og samvær med øvrige børn og personale.
- Blive anerkendt for den de er

Vi gør:

- Arbejder i mindre grupper dagligt.
- Spiser i faste pædagogisk organiserede spisegrupper.
- Hjælper barnet med at sætte ord på følelser.
- Guider i konfliktløsning frem for at løse konflikten for børnene.
- Igangsætter lege.
- Deltager i lege.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

De sproglige færdigheder kan have en udvidende eller en begrænsende effekt i forhold til barnets tilgang til omgivelserne. Det er derfor vigtigt at støtte børnene i at lære nye ord og kunne sætte disse ord og begreber sammen til at beskrive og tolke oplevelser, som de har i hverdagen. Sproget er en forudsætning for at kunne udtrykke sig og blive forstået i de forskellige fællesskaber som man indgår i. Vi forstår kommunikation bredt, da også det helt lille barn uden verbalt sprog kan kommunikere hensigtsmæssigt med sine omgivelser. Vi arbejder derfor på, at styrke barnets kommunikationsform både når det foregår verbalt og nonverbalt.

For børn fra 0-6 år handler sproget om sprogtilegnelse og udbygning af sproget. Derfor bliver barnets modersmål ikke en afgørende faktor i vores metodevalg; sprogtilegnelse er lige vigtig. Denne sprogtilegnelse og – forståelse foregår i tæt samspil med voksne, og i børnefællesskabet.

Det er betydningsfuldt at personalet er gode sproglige rollemodeller, hvilket betyder, at man er opmærksom på at anvende et rigt og nuanceret talesprog. Derved udfordres og inspireres barnet til at lære mere end det, det i forvejen kan (zonen for nærmeste udvikling). Det afgørende for det enkelte barns sproglige udvikling, at barnet bliver mødt med positive forventninger også med hensyn til barnets læringspotentiale. Alle børn har gode muligheder for at tilegne sig sprog i det rette læringsmiljø.

For at understøtte sprogudviklingen og de kommunikative færdigheder hos barnet, er det vigtigt at stimulere den mundmotoriske bevidsthed hos barnet. Vi bruger munden, tungen og ganen som redskab til at styrke og udvikle sproget.

Vi har pædagoger der uddannede til at være overordnede sprogansvarlige, og har et tværprofessionelt samarbejde med forvaltningen logopæd.

Sprogvurderinger

I vuggestuen screener vi børnene når der den mindste tvivl om deres sproglige udvikling, alle børn med en opmærksomhed eller handleplan i vores tidlige opsporing (TOPI). Derudover sprogvurdere vi alle flersprogede børn for at sikre chancelighed i deres udvikling. Sprogvurderinger tages altid med i overgangssamtalerne til børnehave, der følger op med opfølgende sprogvurderinger som min. i barnets 3. og 5. leveår.

Vi vil give børnene mulighed for at:

- sætte ord og begreber på deres omverden og oplevelser.
- at tolke og handle hensigtsmæssigt på deres egne følelser ved at lære dem at sætte ord på hvad de vil, føler eller mener.
- udvikle deres kropssprog, samt afkode hinandens kropssprog.
- løse konflikter, samt at forhandle og argumentere i hverdagen med sproget som kommunikationsmiddel.
- bruge dialog som tilgang til det sociale fællesskab, herunder skabelse af gode relationer/ven-skaber.
- Øve sig i at forstå kollektive beskeder og handle derefter.
- Have lyst og mod til at kommunikere i forskellige sammenhænge i løbet af dagen.
- Udvikle alle lag af sprog og sprogforståelse.
- At blive bekendt med forskellige dialekter og måder at tale dansk på.

Vi gør:

- Vi voksne bruger vort sprog til at benævne genstande, og sætter ord på vores handlinger i løbet af dagen. I dialog med børnene bruger vi ofte *hv*-ord for at fremme barnets sprogbrug, samtidigt med at vi anvender humor til at skabe en mere levende sprogtilegnelse.
- I dagligdagen er vi opmærksomme på børnenes nonverbale udtryk og opfordrer og støtter børnene i at sætte ord på hinandens og deres egne udtryk.
- Der skal være tydelig overensstemmelse mellem det vi voksne siger og det vi giver udtryk for med vores kropssprog.
- I en konfliktsituation vil den voksne opfordre børnene til at fortælle hinanden hver deres oplevelse af situationen, og på den måde løse konflikten i fællesskab.
- Vi og børnene genfortæller børnenes egne oplevelser, vi læser historier, dialogisk læsning, synger og leger sanglege, rim og remser.
- Til vores samlinger opfordrer vi børnene til at fortælle om hvad de eksempelvis har oplevet i weekenden, for at fremme deres fortællelyst.
- Vi har mulighed for sprogvurderinger og efterfølgende målrettet sprogstimulering hvis dette vurderes at være hensigtsmæssigt for det enkelte barns sproglige og kommunikative udvikling.

- Arbejder med mundmotorisk aktiviteter for eksempel ganeøvelser, mimiske øvelser, puste og sugeøvelser.
- Vores mad har forskellige konsistens og strukturer for at styrke mundmotorikken.
- Øver turtagning med børnene.
- Benytter vores eget bibliotek (i 2'eren), til fordybet arbejde omkring sproglig udvikling.

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnene oplever og forstår verden gennem krop og sansning. Barnet lærer både om sig selv og andre ud fra de muligheder for forskellig aktivitet der er i læringsmiljøet. Bevægelse og ro/hvile ser vi som en del af barnets kommunikation, og vi ser derfor læreplanstemaet som fuldt integreret med de øvrige temaer. Hvordan man sanser og bevæger sig kan være invitation til leg og samvær, eller det modsatte. Det giver velvære og energi at lege og bruge kroppen, samtidigt bidrager det positivt til udvikling af barnets fysiske, psykiske og sociale færdigheder. Både bevægelse og aktiviteter på et lavt energiniveau er grundlaget for en veludviklet motorik og for barnets kropsbevidsthed. Ud fra barnets alder tilrettelægger vi aktiviteter der styrker den sansemotoriske udvikling både ude og inde å stuen eller i vores motorikrum/sal.

Vi vil give børnene mulighed for at:

- Opnå glæde ved både fin- og grov-motoriske aktiviteter.
- Opnå glæde ved bevægelse.
- Opnå glæde ved ro/hvile.
- Opbygge kendskab til egne og andres begrænsninger.
- Blive sansemæssigt stimuleret.
- Udvikle kropsbevidsthed.
- Udvikle selvhjulpenhed.
- Udvikle fin- og grov-motoriske kompetencer.

Vi gør:

- Vi arbejder på at opdele institutionens stuer og afdelinger ud fra princippet om læringszoner. Læringssteder og læringsmiljøer. På denne måde sikres rum til både lav og høj aktivitet gennem hele dagen.
- Vi planlægger aktiviteter og lege der stimulerer den visuelle, den taktile, den orale, den olfaktoriske, den auditive, den vestibulære og den proprioceptive sansning. F.eks. via kimsleg, smag eller følelse på mad/genstande med bind for øjnene, dufte til forskellige ting og gætte hvad det er, gyngende og snurre eller slappe af og få massage af en legekammerat.
- Vi prioriterer at lege udenfor.
- Vi bruger motorikrummet til bevægelsesaktiviteter, sanslege og massage.
- Vi opstiller et læringsmiljø der både indeholder børnenes selvinitierede lege og aktiviteter og personaleinitierede lege og aktiviteter igennem dagen.
- Børnene får dagligt mulighed for at benytte forskellige materialer der stimulerer den taktile sans samt stimulerer finmotorikken.
- Børnene må gå barfodet ude og inde når vejret tillader det.
- Vi benævner kroppens forskellige dele.
- Tilrettelægger de pædagogiske rutiner i løbet af dagen, således at der er tid, rum og tålmodighed til børnenes selvhjulpenhed.
- Vi er i tæt dialog med forældregruppen omkring værdien af at øve barnets selvhjulpenhed.
- En gang årligt har vi en temauge omkring krop bevægelse og sansning.

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Arbejdet med natur, udeliv og science er en integreret del af det pædagogiske miljø. Vi kan således ikke adskille arbejdet med f.eks. sproglig udvikling, alsidig personlig udvikling eller krop og sansning fra arbejde med natur, udeliv og science.

Vi vægter aktiviteter udendørs højt. Nogle gange tager vi finmotoriske aktiviteter ud på legepladsen, andre gange finder vi ting i naturen og bringer med ind i institutionen. I vores planlægning af børnenes møde med natur og naturfænomener benytter vi primært vores lokalområde, f.eks. Amager Fælled og den nærliggende bondegård. I udflytterafdelingen er der endvidere naturværksted, naturlegeplads og gode områder at færdes i hvor man kan fiske og finde dyr.

Det er barnets egen aktivitet og sansning der er udgangspunktet for arbejdet, hvilket vi baserer vores planlægning af miljøet på. Science er en del af både udendørs og indendørsaktiviteter, det kan være to så vidt forskellige aktiviteter som f.eks. at tælle tallerkner i forbindelse med borddækning eller se sne der smelter og tale om processen.

Vi vil give børnene mulighed for at:

- Lære at man skal værne om og respektere naturen.
- Opnå en glæde ved at færdes i naturen.
- Føle respekt og ansvar for vores skrøbelige økosystem.
- Udvikle evnen til rationel og logisk tænkning, således at de opnår en begyndende forståelse for sammenhænge i deres egen verden og omverdenen
- Udvikle evnen til at analysere, systematisere, og reflektere over naturfaglige fænomener.

Vi gør:

Vi går ture i vores lokale område.

- Vi leger ude i al slags vejr, og bruger vejret; vandpytter, lys- og skyggevirkning når solen skinner, sne, og øver begreber som koldt/varmt/ og vådt/tørt.
- Vi iagttager ting som går i forrådnelse – går i dybden med hvordan fisk eller andre dyr ser ud osv.
- Vi opdager og taler om årstiderne skiften.
- Vi studerer dyrelivet på mikro-makro plan på selve legepladsen og på ture: snegle, regnorme, insekter, fugle og mus.
- Vi opfodrer børnene til at tælle, og reflektere over de naturfænomener som via sammen iagttager, herunder årsagssammenhænge.
- Vi arbejder jævnligt med temaer der omhandler dyr og deres habitat, f.eks. de fugle vi kan observere når vi er på tur.
- En gang om året afholder vi planteuge/blomstens dag.
- Vi affaldssorterer på stuerne og øver med børnene hvor affaldet skal placeres.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi modtager børn med mange forskellige kulturelle baggrunde og vores personalesammensætning afspejler ligeledes et globaliseret samfund. Det er derfor en oplagt del af vores praksis at italesætte forskellige kultures specifikke udtryk, f.eks. i valg af mad eller hvilke højtider der afholdes i løbet af et år. I institutionen fejrer vi traditionelle danske højtider som jul, fastelavn, påske og Sankt hans, hvilket vi forbereder sammen med børnene, og i denne sammenhæng taler med børnene om hvad disse højtider betyder (alt efter alder).

Kulturelle og æstetiske udtryksformer er en måde at forstå sig selv og verden på. I kunsten og de æstetiske udtryksformer – litteratur, film, teater, musik, billeder osv., møder vi fortolkninger af vores eksistens. Jo flere sansemæssige indtryk og udtryk børnene møder, jo bredere bliver deres syn på verden, andre mennesker og på sig selv. Når vi styrker børnenes interesse for kunst og kultur og for at skabe og udfolde sig kreativt, giver vi dem et kig ind i en verden, der er meget mangfoldig. Derved giver vi dem en fornemmelse af, at deres eget liv kan rumme mange facetter. Arbejdet med kultur, æstetik og fællesskab er sammenflettet med f.eks. arbejdet med barnets sproglige og motoriske udvikling, samt orienteret mod et fællesskab.

I planlægningen af arbejdet inden for læreplanstemaet er vi opmærksomme på at tilbyde forskellige typer materialer, redskaber og stimuli både musisk og kreativt.

Vi vil give børnene mulighed for at:

- Lære at forholde sig til egen og andres kulturelle udtryk.
- Opbygge nysgerrighed omkring *hvorfor* der afholdes f.eks. fastelavn eller påske.
- Opbygge nysgerrighed omkring hvilke højtider der afholdes i deres legekammeraters hjem.
- Opbygge nysgerrighed omkring hvilken slags mad der spises i de kulturer der er repræsenteret i institutionen.
- Opnå et bredt materiale kendskab.
- Udvikle evnen til at udtrykke og modtage sanselige, kreative, følsomme, rytmiske, dramatiske og kunstneriske indtryk.
- udvikle fantasi og forestillingsevne, samt refleksion over forskellige mere eller mindre abstrakte udtryk, så som billeder eller eventyr og historier.

Vi gør:

- Vi forbereder højtider sammen med børnene.
- Vi taler med børnene om hvordan man afholder højtider i forskellige kulturer, og hvorfor. I denne sammenhæng tager vi udgangspunkt i de kulturer der er præsenteret på stuen/ i afdelingen, ud fra en tanke om at gøre emnet nærværende og alderssvarende.
- Vi afholder FN uge en gang årligt. I denne sammenhæng præsenterer og præsenteres børnene for flag, mad, påklædning, musik mv. fra de nationaliteter der er repræsenteret i institutionen.
- Vi giver børnene mulighed for at skabe og udfolde sig kreativt, f.eks. vi sang, historiefortælling eller tegning.
- Vi præsenterer børnene for forskellige slagtpøjsinstrumenter og lader børnene udforske dem.
- Vi deltager i videst muligt omfang i de musiske og kreative aktiviteter som Københavns Kommune tilbyder daginstitutioner.

Evalueringskultur

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi evaluerer det pædagogiske miljø ud fra et værktøj der bygger SMTTE og aktionslæring. Værktøjet benyttes således, at man i starten af et tema eller i forbindelse med et læringsmiljø beskriver hvad man vil, hvorfor man vil det, hvad man vil opnå og hvilke tegn hos børnene man skal være på udkig efter. Man aftaler hvordan der skal dokumenteres og hvilken dato der skal evalueres. På den fastsatte dato evaluerer man forløbet/miljøet og finder på denne måde inspiration til hvad der kan forbedres. Evalueringen foregår hver 2 måned året igennem, og evalueringerne fremlægges på møder enten afdelingsvis vuggestue/børnehave eller fælles.

Vi evaluerer desuden vores indsatsområder i forbindelse med KIDS ud fra materiale udviklet af vores interne ressourcepædagog. Hensigten med materialet er, at man på stuebasis helt tæt kan følge hvordan arbejdet med udviklings af læringsmiljøet skrider frem.

Det er et indsatsområde for os at få en endnu stærkere evalueringskultur. Vi skal arbejde på, at det ikke udelukkende er temaer og indsatsområder der evalueres, men også f.eks. rutinepædagogiske situationer, så som tiden i garderoben eller på badeværelset, der bliver underlagt vores evalueringsværktøj.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Hver andet år evaluerer vi læreplanen samt de indsatsområder, som det er blevet vedtaget at arbejde med. Evalueringen af læreplanen foregår samlet for afdelingerne, hvor personalet i grupper arbejder med den nuværende læreplan. Det overordnede spørgsmål er her, 'Er alt indholdet vores nuværende læreplan forsat dækkende og relevant?' Efterfølgende fremlægges i plenum, og det er ledelsen ansvar at få foretaget de konkrete rettelser og tilføjelser i læreplanen. Det færdige resultat sendes ud til personalet, så alle har mulighed for at komme med indvendinger og opklare misforståelser. Evalueringen af indsatsområder kan foregå fælles for hele Stjernehimlen når dette skønnes relevant, eller afdelingsvis vuggestue og børnehave hver for sig, ud fra en vurdering af aldersgruppernes specifikke behov. Fælles for afdelingerne er at man benytter relevante evalueringer fra de sidste to år (som beskrevet i foregående afsnit), til at svare på evalueringsspørgsmål i grupper. Efterfølgende fremlægger grupperne deres evalueringssvar mundtligt og skriftligt i plenum, og det er derefter den pædagogiske leders ansvar at sammenskrive evalueringen. Evalueringen munder ud i en plan for hvordan man fortsat vil arbejde med de aspekter af indsatsområderne som har vist sig at være udfordrende pædagogisk og planlægningsmæssigt.

Litteratur: Mortensen T:H: og Næsby Torben (red.): den styrkede pædagogiske læreplan – Grundbog til dagtilbudspædagogik. Dafolo, 2019.

På baggrund af en helhedsvurdering af den pædagogiske kvalitet i Stjernehimlen, er der i ultimo 2018 truffet beslutning om at iværksætte en faglig handleplan i Stjernehimlen.

Hvordan forløber processen i en indsats med faglig handlingsplan?

1. Dialog om indsatsen

Områdechefen har en indledende dialog med institutionens ledelse om baggrunden for, at der skal iværksættes en særlig målrettet indsats i institutionen. I dialogen afklares, hvorvidt institutionen vil kunne profitere af indsatsen og om forudsætningerne for at kunne løfte indsatsen i samarbejde med forvaltningen er til stede. Afslutningsvis sættes mål for den udvikling der skal ske i institutionen i løbet af perioden. Det drøftes også, om der er forhold, der vurderes at forstyrre kerneopgaven, som skal ændres fra dag ét.

2. Analyse af den pædagogiske praksis

Repræsentanter fra institutionens ledelse (gerne flere fra klyngeledelsesteamet), medarbejdere (fx Trio) og den pædagogiske konsulent gennemfører en analyse af den pædagogiske praksis. Analysen skal tydeliggøre og skabe fælles forståelse for, hvilke områder institutionen skal fokusere på og arbejde med i handlingsplanen.

Handlingsplansgruppe nedsættes

3. Institutionens ledelse nedsætter i samarbejde med området en handlingsplansgruppe, der består af klyngelederen og den pædagogisk leder, men også gerne en eller flere af de øvrige pædagogiske ledere i ledelsesteamet, repræsentanter for medarbejderne samt den pædagogiske konsulent. Handlingsplansgruppen bidrager til arbejdet med at

udarbejde en handlingsplan, at understøtte det daglige arbejde med realiseringen af handlingsplanen og at følge op på fremdrift og udvikling.

4. Handlingsplan udarbejdes

Med lederen i spidsen udarbejder handlingsplansgruppen en handlingsplan, der skal hjælpe institutionen med at opnå de mål, der er aftalt i dialogen med områdechefen. Handlingsplansgruppen arbejder her med en handlingsplansskabelon, hvor få, prioriterede indsatsområder udfoldes i forhold til kort- og langsigtede mål, hvilke tiltag der skal gøres og hvornår, hvem der er ansvarlig for tiltagene, tegn på forandring, løbende opfølgning og eventuelle supportbehov. Det er analysen af den pædagogiske praksis, der skal danne grundlag for de prioriterede indsatsområder, mål og tiltag.

5. Realisering af handlingsplanen

Realiseringen af handlingsplanen er et arbejde, der sættes i gang med det samme – i første omgang ved at der skabes kendskab, ejerskab og motivation til handlingsplanens indsatsområder, mål og tiltag hos medarbejderne. Sideløbende er der i hele perioden fokus på at styrke arbejdsfællesskabet, samarbejdet om kerneopgaven, systematik og refleksion samt den faglige viden i institutionen. Ved behov og efter aftale med området kan institutionen få målrettet og koordineret support til dette.

6. Løbende opfølgning

Ledelsen og handlingsplansgruppen følger løbende op på fremdrift og udvikling og kan ved behov justere tiltag i handlingsplanen. Herudover er der opfølgning på indsatsen i det pædagogiske tilsyn og i ledelsesdialogen. Områdechefen og institutionens ledelse kan i den løbende dialog revurdere, om der er tale om den rigtige indsats eller iværksætte yderligere tiltag, hvis den aftalte udvikling ikke finder sted.

7. Evaluering og afslutning

I slutningen af den toårige periode gennemføres en ny analyse af den pædagogiske kvalitet. Områdechefen vurderer på den baggrund, om institutionen har opnået de aftalte mål, og om indsatsen med faglig handlingsplan kan afsluttes. I så fald aftales i dialog med institutionens ledelse og den pædagogiske konsulent, hvilke fokuspunkter der skal følges op på ved næste pædagogiske tilsyn, sådan at arbejdet med kvalitetsudvikling fortsætter, når handlingsplanen afsluttes. Der kan iværksættes ny indsats med handlingsplan, hvis det vurderes, at der er behov for dette.